

บทวิจารณ์หนังสือ

น้ำทิพย์ วิภาวิน, จิรบดี เตชะเสน, สุพัตินันท์ ชื่นชม, จีรวรรณ ศรีวงษ์, สุชาติ แสนพิช, นราธิป ปิตินนบดี, มารุต บุรณรัช, ประสิทธิ์ชัย เลิศรัตนเคหกาล, ทรงลักษณ์ สกุลวิจิตรสินธุ, ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์, กันยารัตน์ เควียะเช่น, และ อารีย์ ธัญกิจจานุกิจ. (2567). หน่วยที่ 1-15. ใน ทรงลักษณ์ สกุลวิจิตรสินธุ (บ.ก.), เอกสารการสอนชุดวิชาการ สงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล 13315. สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิจารณ์โดย

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ¹

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เอกสารการสอนชุดวิชา การสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล 13315 มีประจํากรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. น้ําทิพย์ วิภาวิน และมีผู้เขียนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ด้านการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลจากหลากหลายสถาบัน มาร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลตามความสนใจและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องของผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือภาษาไทยเล่มแรกด้านการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลของประเทศไทย ที่มีเนื้อหาสมบูรณ์และครอบคลุมครบถ้วน เนื้อหาในหนังสือมีทั้งหมด 15 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. น้ําทิพย์ วิภาวิน เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสารสนเทศดิจิทัล แนวคิดเกี่ยวกับการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และองค์ประกอบของการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 2 เอกสารและทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในบริบทการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ อาจารย์ ดร. จิรบดี เตชะเสน เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเอกสารและทรัพยากรสารสนเทศ และประเภทของเอกสารและทรัพยากรสารสนเทศ

หน่วยที่ 3 นโยบายและแผนการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธินันท์ ชื่นชม เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง นโยบายการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล แผนการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และกรณีศึกษา นโยบายและแผนการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 4 การคัดเลือกและการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ อาจารย์ ดร. จีรพรรณ ศรีวงษ์ เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล การคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และการจัดหาและการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 5 การแปลงสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ แสนพิช เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปลงสารสนเทศดิจิทัล กระบวนการ ขั้นตอน และเครื่องมือการแปลงสารสนเทศดิจิทัล และรูปแบบการแปลงไฟล์ดิจิทัลจำแนกตามประเภทสารสนเทศ

หน่วยที่ 6 เมตาดาตาในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นราธิป ปิติธนบดี เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเมตาดาตาในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ประเภทของเมตาดาตาและมาตรฐานในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และตัวอย่างเมตาดาตาที่ใช้ในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 7 แนวคิดและหลักการของโมเดลอ้างอิงโอเอไอเอส ผู้เขียน คือ อาจารย์ ดร. มารุต บุรณรัช เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับโมเดลอ้างอิงโอเอไอเอส และโมเดลข้อมูล และโมเดลฟังก์ชันของโมเดลอ้างอิงโอเอไอเอส

หน่วยที่ 8 คลังสารสนเทศดิจิทัลและเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับคลังสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ อาจารย์ ดร. มารุต บุรณรัช เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคลังสารสนเทศดิจิทัล เทคโนโลยีการจัดเก็บ การค้นคืน และการเข้าถึงข้อมูลในคลังสารสนเทศดิจิทัล และเทคโนโลยีสำหรับการทำงานร่วมกันระหว่างคลังสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 9 การจัดเก็บรักษาเว็บถาวรและการจัดการคลังสารสนเทศจดหมายเหตุ ผู้เขียน คือ อาจารย์ ดร. ประสิทธิ์ชัย เลิศรัตนเคหกาล เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง การจัดเก็บรักษาเว็บถาวร การจัดการคลังสารสนเทศจดหมายเหตุ และกรณีศึกษาการจัดเก็บรักษาเว็บถาวรและการจัดการคลังสารสนเทศจดหมายเหตุ

หน่วยที่ 10 มาตรฐานการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ วิภาวิน เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรฐานการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการรับรองคลังสารสนเทศดิจิทัลที่เชื่อถือได้ และแนวทางการขอการรับรองมาตรฐานการจัดการข้อมูลในคลังสารสนเทศดิจิทัลที่เชื่อถือได้

หน่วยที่ 11 การจัดการ การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศดิจิทัลในองค์กรสารสนเทศ ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงลักษณ์ สกฤตวิจิตรสินธุ์ เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง การจัดการสารสนเทศดิจิทัลในองค์กรสารสนเทศ การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศดิจิทัลในองค์กรสารสนเทศ และกรณีศึกษาการจัดการ การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศดิจิทัลในองค์กรสารสนเทศ

หน่วยที่ 12 วิทยาการแบบเปิดและธรรมาภิบาลข้อมูลเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง วิทยาการแบบเปิดเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และธรรมาภิบาลข้อมูลเพื่อการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 13 ความร่วมมือและเครือข่ายในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กันยารัตน์ เครือเย็น เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความร่วมมือและเครือข่ายในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 14 แนวปฏิบัติที่ดีขององค์กรด้านการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ อาจารย์ ดร. อารีย์ ธัญกิจจานุกิจ เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความหมายและความสำคัญของแนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ดีขององค์กรในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และปัญหาและปัจจัยแห่งความสำเร็จขององค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

หน่วยที่ 15 ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ผู้เขียน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ วิภาวิน เนื้อหาในหน่วยนี้กล่าวถึง ความท้าทายและแนวโน้มของการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการเตรียมความพร้อมตามมาตรฐานการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล และองค์การและโครงการความร่วมมือในการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล

เนื้อหาแต่ละบทของหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาที่ผู้เขียนได้สังเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีภาพประกอบ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และยังมีแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียน แบบประเมินผลตนเองหลังเรียน และเฉลยแบบประเมินผลตนเองในแต่ละหน่วย เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้อ่านได้ตรวจสอบความเข้าใจและความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเนื้อหาแต่ละหน่วย นอกจากนั้นเนื้อหาของหนังสือยังมีตัวอย่างองค์กรสารสนเทศที่ได้นำแนวทางการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงาน จนกระทั่งประสบผลสำเร็จและได้รับการรับรองมาตรฐานจากองค์กรระดับสากล จึงเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ที่มีทั้งเนื้อหาในภาคทฤษฎีและเนื้อหาที่มา

จากการปฏิบัติจริง เป็นแบบอย่างสำหรับหน่วยงานในประเทศไทยที่จะศึกษาและปฏิบัติตามด้านการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัลได้ในเชิงประจักษ์

หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์โดยตรงสำหรับบรรณารักษ์ ภัณฑารักษ์ นักสารสนเทศ นักจดหมายเหตุ นักวิจัย นักวิชาการ ผู้บริหาร คณาจารย์ และผู้เรียนในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานการศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้สนใจและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสารสนเทศที่ต้องการศึกษาเรื่องการสงวนรักษาสารสนเทศดิจิทัล เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของวิชาชีพในองค์กรสารสนเทศและบริบทของวิชาการในหน่วยงานทางการศึกษา